

Kulturdepartementet

Deres ref.:

Vår ref.: 20/39

Dato: 26.11.2020

Innspill til Kulturdepartementets strategi for folkemusikk og folkedans

Sentrale forutsetninger for å lykkes

En viktig forutsetning for å lykkes med å sikre arbeidet med folkemusikk og folkedans fremover er å opprettholde de eksisterende miljøene og deres mulighet til å bidra i arbeidet. Å sørge for en generell styrking av institusjonene som arbeider med folkemusikk og folkedans, vil gi rom for at institusjonene kan prioritere arbeidet enda høyere innad i sine organisasjoner. Dette gjelder både arbeidet med å opprettholde kunnskapen om folkemusikk, folkedans og instrumentbygging, og som fasilitator for utøving. Det er viktig at institusjonene har tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre aktiviteter og kurs som bidrar til å holde tradisjonene knyttet til folkedans og folkemusikk levende. På den måten kan museene være en arena for å møte nytt publikum og nye utøvere for videreutvikling av musikk og dans.

Folkemusikk- og folkedansfeltet har et bredt spekter av veletablerte aktører, miljøer, frivillige organisasjoner og nøkkelinstitusjoner. Også mange museer er viktige bidragsytere her, som for eksempel Ryfylkemuseet, Hardanger og Voss museum, Setesdalsmuseet og Valdresmusea, som i mange år har bidratt til forskning, formidling og forvaltning av store samlinger av materielle og immaterielle uttrykk. I tillegg leder Museene i Sør-Trøndelag/Ringve Musikkmuseum det nasjonale museumsnettverket for musikk og musikkinstrumenter, som også er et viktig nettverk for det nasjonale arbeidet knyttet til forskning, dokumentasjon og formidling av musikkksamlingene i museene. Samtidig samhandler museene ofte med tradisjonsbærere og lag og foreninger om festivaler, arrangementer samt skole- og kulturskoleaktiviteter. Det samarbeides også med håndverkere, universitet og høgskolemiljøer. Eksempler på det er samarbeidet mellom Ole Bull-akademiet og Hardanger og Voss museum og Setesdalsmuseet som er på UNESCOs «representative list».

For folkemusikkarkivene er også dansekompetansen viktig for å sikre helheten i arbeidet med folkemusikken og bidrar til å styrke mangfoldet i denne delen av musikkindustrien.

En annen viktig forutsetning får å lykkes er å etablere gode tekniske løsninger og strukturer som kan bidra til å sikre godt samarbeid om felles mål over institusjons- og genregrenser som alle de ulike aktørene kan samles om. Dette må etter Museumsforbundets syn også bidra til etablering av avtaler om arbeidsfordeling, slik at man sørger for at mest mulig unikt materiale blir bevart, sikret og holdt levende uten stor grad av duplisering.

På denne måten kan man senke skillene mellom de mange forvaltningsområdene, enten det dreier seg om den innsatsen som skjer innenfor det profesjonelle utøverfeltet, museum- og arkivsektoren, utdanningsområdet, eller foreningslivet.

Vi vil rette særlig oppmerksomhet mot følgende områder:

Arkiv og fagsystem

Det er svært viktig at strategien berører behovet for å få et operativt fagsystem for lydarkiv. Dette har vært etterlyst fra flere museer og folkemusikkarkiv gjennom flere år. De fleste bruker i dag systemet Fiol, som eies og driftes av Folkemusikens hus i Sverige. Systemet er på veg til å fases ut og må fornyes slik at man kan sikre materialet for fremtidig bevaring og formidling. Det er derfor meget viktig at feltet får styrket både utviklingen av et nytt fagsystem som skal erstatte Fiol, og at digitaliseringen av folkemusikkarkivene intensiveres. Selv om mange museer har ulike former for lydarkiv, er det også mange andre aktører på dette området. Et aspekt man også må ta med er at etter hvert som samlingene i økende grad blir digitaliserte er det også behov for et fagsystem som kan knyttes til video og noter.

Museumsforbundet mener det er viktig at alle står samlet slik at man kan lage løsninger som fungerer for alle, store eller små aktører, og som kan formidles i ulike kanaler og systemer museene, arkivene og andre relevante aktører bruker (Digitalt Museum, Virtuelt Museum, Digitalarkivet, osv.).

Valdresmusea, Opplandsarkivet og Senter for folkemusikk og folkedans er blant de som i flere år har uttrykt behov for en ny digital infrastruktur for folkemusikkarkiva som kan erstatte fagsystemet Fiol. Museumsforbundet har de siste årene deltatt i flere møter der

temaet har vært drøftet sammen med disse aktørene samt Kulturrådet, Nasjonalbiblioteket og KulturIT.

Så langt er det bare Nasjonalbiblioteket som har vist interesse for å utvikle et nytt fagsystem. Nasjonalbiblioteket er også arkiv for norsk vise- og sangtradisjon, som har berøringspunkter med folkemusikkarkivene, og her kan det være synergier å hente. I tillegg har Nasjonalbiblioteket fått i oppgave av Kulturdepartementet å digitalisere for museene, og det pågår prøveprosjekter med lyd- og audiovisuelle samlinger som kan gi erfaringer til mer omfattende digitaliseringsprosesser.

Planen for dette er at det ikke skal baseres på kommersielle finansieringsløsninger. Det vil gjøre det mulig for alle arkiv i Norge å ta del i et nytt fagsystem. Nasjonalbiblioteket har på oppdrag av Kulturdepartementet fått et omfattende mandat til å digitalisere foto, arkiv og audiovisuelt materiale for museer og arkiv. Sett i et slikt perspektiv, mener Museumsforbundet at Nasjonalbiblioteket må få i oppgave å sette i gang dette utviklingsarbeidet. Vi vil imidlertid understreke at de også må samarbeide med relevante parter og kompetansemiljø i arkiv, museum og KulturIT, i tillegg til andre relevante aktører, for at denne løsningen kan bli et godt verktøy for fremtidig bevaring, forskning og formidling. Det krever imidlertid en mer åpen dialog enn det vi har erfart så langt. Museumsforbundet er opptatt av at man har god samhandling mellom de ulike ressursmiljøene, slik at man kan dele kompetanse og løsninger og sikre god og enkel gjenbruk i de ulike systemene.

Forskning

Folkemusikk- og folkedanskompetansen finnes i mange ulike miljøer, også i UH-sektoren. Det er imidlertid særlig museene med folkemusikkarkiv som har vist reell vilje til forskning. Mye er publisert i «Musikk og tradisjon» utgitt av Norsk Folkemusikklag (NFL), som har tette bånd til museumssektoren. Dette samarbeidet vil være viktig å videreføre, samtidig som deltakelse i relevante forskningsmiljø utenfor dette der det pågår aktiv forskning på feltet.

Museumsforbundet er opptatt av god faglig samhandling gjennom tilrettelagte møteplasser og gode nettverk, uavhengig av institusjonstilhørighet og hvilken sektor de ulike arkivene måtte befinne seg i. Vi mener også det er et stort potensial for økt samhandling mellom museene og de musikkmiljøene som står utenfor sektoren. Dette vil også kunne styrke samarbeidet mellom de profesjonelle og frivillige miljøene.

Nærheten til samlingene gir museene en unik mulighet til både forskning og formidling. Det hadde vært en fordel om man i større grad kunne samlokalisere ressursene på feltet i museene.

Instrumentbygging og instrumentforvaltning

Museene har som nevnt innledningsvis betydelige samlinger av instrumenter, og flere har aktive miljøer for instrumentmaking. Behovet for et utdanningsløp for instrumentmakere er derfor viktig for å sikre fremtidig utøving av et levende håndverk. Museene trenger også dyktige konservatorer som kan sikre instrumentsamlingene i museene i Norge for fremtidig formidling.

For å sikre dette er det behov for et formelt utdanningsløp i instrumentmaking som museene må være en sentral del av. I dag har vi bare en håndfull profesjonelle instrumentmakere, og det er i øyeblikket bare Valdresmusea, Hardanger og Voss museum og Musea i Sogn og Fjordane som har kompetanse på instrumenthåndverket.

Museumsforbundet har nylig spilt inn betydningen av museene i læreplaner og opplæring for håndverksfag i Vg2 og Vg3, og vi understreker at museene er en ressurs i denne type håndverksfag.

I dag er det bare Ringve Musikkmuseum, Museene i Sør-Trøndelag, som har kompetanse på konservering av historiske instrumenter med en heltids instrumentkonservatorstilling. En god forvaltning av musikkinstrumentene i norske museer krever økt rekruttering også til dette faget.

Stipend og finansieringsordninger

I det muntlige innspillet tok Museumsforbundet til orde for en generell styrking av de museene som arbeider med folkemusikk og folkedans, men det trengs også andre aktuelle virkemidler for å styrke arbeidet nasjonalt og internasjonalt. Det kan blant annet skje ved at man etablerer søkbare midler til forsknings, formidlings- og bevaringsprosjekter som krever en viss tverrfaglighet og grad av samarbeid i og utenfor landet. Generell styrking av utøvende kunstnere på feltet gjennom kunstnerstipend er også en veg å gå.

Mange museer og folkemusikkarkiv har også godt samarbeid med frivillige lag og organisasjoner om aktiviteter som stimulerer til kjennskap til og bruk av folkemusikk og folkedans. Det er viktig at det finnes ressurser til mer langsiktige prosjekter som kan styrke dette samarbeidet, ikke minst fordi mange av disse tiltakene er sårbare fordi det er lite

forutsigbarhet. Flere slike prosjekter henter frem og revitaliserer materiale i folkemusikkarkivene. Et konkret eksempel er prosjektet «Raudan gull», og erfaringene viser at disse samlingene skaper nettverk og samhold mellom ungdommer og en ny arena å samles på.

Det er også viktig å ha med seg at folkedansen må likestilles med folkemusikken. Folkemusikken kan stå alene som uttrykksform, men det kan ikke folkedansen. Det gjør folkedansen sårbar. Dersom støtteordninger, stipend og støtte øremerkes folkedansen, vil det samtidig støtte folkemusikken.

Hva er folkemusikk og folkedans?

Innledningsvis understreket vi at mange museer arbeider aktivt med innsamling, bevaring og formidling av folkemusikk og folkedans – eller tradisjonsmusikk i bred forstand – og bidrar til å videreutvikle og fornye tradisjonene. Museumsforbundet mener det er av stor betydning å se folkemusikk og folkedans i et bredere perspektiv, og at folkemusikkbegrepet utvides til å omfatte all relevant tradisjonsmusikk slik at også den samiske tradisjonsmusikken og tradisjonsmusikk og -dans knyttet til nasjonale minoriteter ivaretas på lik linje med det man normalt oppfatter som folkemusikk.

Diskusjonen om grensdragninger mellom et smalere folkemusikkbegrep og tradisjonsmusikk i bredere forstand har pågått lenge. Det samme har diskusjonene rundt folkemusikkarkivenes ansvarsområde rundt innsamling, bevaring og dokumentasjon av minoritetenes tradisjonsmusikk og den innvandrete tradisjonsmusikken. Hvem tar vare på den? Dette må også belyses i strategien som utformes.

Med vennlig hilsen

Cecilie Øien
Styreleder

Liv Ramskjær
generalsekretær

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og oversendes uten signatur.